

Mødesteder i byens mellemrum

Byrum omtales ofte som vigtige arenaer for at danne relationer på tværs af sociale grupper og nabolag og derved modvirke segregation. I projektet 'Mellemrummets potentiale' har Center for Boligsocial Udvikling undersøgt udendørs mødesteder imellem udsatte boligområder og omkringliggende by, der åbner op for fælles brug på tværs af ejerformer og matrikelskel.

Af specialkonsulent **Natasja Lund** og konsulent **Eike Romann Gilling**, Center for Boligsocial Udvikling

Hvis man beder en gruppe byplanlæggere lukke øjnene og forestille sig et byrum, der fungerer som mødested, vil mange nok se en blomstrende byhave eller en legeplads fyldt med børn. Vores afdækning viser, at mødesteder ud over at tage form som bynatur, kunst, midlertidige installationer og faciliteter for kultur og fritid også dækker over infrastrukturelle og tekniske løsninger. Det kan være tunneller, stisystemer eller LAR-projekter, der bruges strategisk til at skabe både fysiske og sociale forbindelser.

Billedet taler ind i en tendens, hvor infrastruktur og tekniske anlæg ansues som mere end et middel til at bringe mennesker og masser fra A til B. Tendensen viser, at der er potentiale i at tænke ud over de ofte lidt romantiserede forståelser af mødesteder som isolerede rekreative faciliteter.

Et eksempel findes i Aalborg øst, hvor Aalborg Kommune og Himmerland Boligforening er gået sammen om at udvikle et nyt byrum med projektet 'Kickstart Tornhøj', som et åbningstræk for at skabe et nyt centrum for bydelen. En nedslidt sti og mørk tunnel er blevet omdannet til et bystrøg og en skulpturel bro, som sammenbinder en serie af nye byrum med en bypark, legepladser og udendørsscene. Her væves infrastruktur og rekreative faciliteter sammen i et landskab, der bringer beboere fra forskellige ejerformer i øjenhøjde med hinanden.

Mødestedet som et åbningstræk

Byrumsprojektet i Aalborg har igangsat yderligere investeringer omkring byrummet, som nu er blevet omkranset af nybyggede private og almene boliger, offentlige institutioner og erhverv. En så omfattende transformation, at den gamle blodbøg, der stolt pryder byhaven, næsten er det eneste genkendelige levn fra før transformationen, der ind til nu har løbet over en tiårig periode.

En interessant læring fra projektet er, at den efterfølgende udvikling i dag spiller en central rolle i at tiltrække folk til byrummet og skabe aktivitet og identitet. Sammen med en række kommunale institutioner med mange år på bagen understøtter den nye randbebyggelse i dag det udendørs byrum.

I løbet af hele dagen strømmer folk til nye dagligvarebutikker. Lokale beboere kan nu mødes på nye spisesteder, en vandpibecafé og en socialøkonomisk byttebørs. Et kommunalt kulturhus danner ramme om en palet af kulturtilbud og frivillige fællesskaber. Man kan endda være heldig at se børn, der lufter et par æsler fra en fritidsklub, komme traskende ned ad bystrøget. Lokale beboere fortæller os, at de nye funktioner fungerer som trækplaster for hele området og derved styrker deres lokale tilhørsforhold.

FØR OMDANNELSE
Den gamle tunnel og Astrupstien i Aalborg Øst

EFTER OMDANNELSE
Den renoverede tunnel og Astrupstien i Aalborg Øst

Eksemplet med Kickstart Tornhøj peger på, at vi ikke kan forstå byrums forbindende funktioner isoleret fra de omkringliggende bebyggelser og funktioner – de kulturelle og sociale såvel som de kommercielle. Det viser potentialet i at lave en bred aktørinvolvering, hvor fælles udvikling af byrum, som åbningstrækket i et skakspil der sætter gang i brikkerne på spillebrættet og ikke kun mobiliserer både lokale grundejere, udefrakommende investorer og fonde men også kommunens forskellige forvaltninger.

Samarbejde over matrikelskel bryder fysiske og sociale grænser

Disse mødesteder placerer sig ikke kun i rummet mellem bygninger, boligområder og ejerformer, men også i rummet mellem grundejere, myndigheder, brugere og naboer. Derfor skabes de ofte gennem samarbejde på tværs af matrikler, hvor tilstødende grundejere, beboere og lokale aktører går sammen om at åbne op for nye forbindelser – fysisk såvel som socialt. Det sker bl.a. på følgende måder:

1. Forløb på tværs af matrikelskel

Tilstødende grundejere kan udvikle sammenhængende forløb af byrum på tværs af deres grunde, som inviterer til bevægelse og interaktion imellem boligområder. Typisk tager det form som stisystemer med aktivitetszoner og kunst, der muliggør både transit, ophold og fælles aktiviteter. På Ydre Østerbro i Nykøbing Falster er det kommunen og tre almene boligorganisationer,

der er gået sammen om at etablere et nyt stisystem, der både forbinder de tre boligområder internt og kobler dem bedre til den omkringliggende by, vandet og skoven. Mens der i Boulevardkvarteret i Varde arbejdes på højtryk for at etablere et nyt stisystem, der løber på tværs af både almene og private boligområder i området.

2. Opkøb af private grunde, der adskiller

Grundejere kan opkøbe tilstødende private grunde placeret imellem boligområder, der fungerer som barrierer. Med deres strategisk vigtige placering har de potentiale til at blive fælles mødesteder, hvis de omdannes til åbne byrum. Som led i projektet Kickstart Tornhøj i Aalborg Øst opkøbte Himmerland Boligforening en nedslidt gård med en imponerende have.

Gården var over mange år blevet omsluttet af byens ekspansion og lå da omkranset af et pigtrådshegn som en lukket ø mellem nyopførte almene og private boliger. Boligforeningen byggede selv boliger på grunden og udstykkede den, hvor de imponerende træer stod, til videresalg til kommunen, som i dag har etableret en ny offentlig bypark.

3. Karaktterskifte

Et eksisterende byrum kan også skifte karakter, så det bliver mere åbent på tværs af matrikelskel, uden, at ejerskabet skifter. Det kan ske ved, at grundejeren går sammen med andre lokale aktører om at bygge nye faciliteter, der henvender sig bredt i området og giver udefrakommende beboere og organisationer brugsret til byrummet. Dertil forbedres adgangsforholdene på tværs af matrikelskel, så mødestedet bliver mere tilgængeligt for omgivelserne. Både samarbejde om fysiske forandringer og nye aktiviteter, der aktiverer og skaber værtskab i byrummet, er med til at understøtte karaktterskiftet i byrummet fra lukket til åbent på tværs af ejer-

former. Det kan både være et privatejet byrum, som får en halvoffentlig karakter, som det sker i Lundtoftegade i København, hvor en almen boligafdeling er gået sammen med en lokal fodboldforening om at etablere et nyt bevægelsestov med boldbane i den almene baggård. Men det kan også være en offentlig grund, der på trods af, at den kan benyttes af alle opleves som utilgængeligt af de lokale borgere. Det var tilfældet i Nordby i Randers, hvor Naturstyrelsens areal, der sjældent blev besøgt, hvor de gik sammen med kommunen, en boligsocial helhedsplan og en produktionshøjskole om at bygge et nyt bynatrum og forbedre adgangsvejene.